

Michaël Van Droogenbroeck
& Ewald Pironet

WAAROM DRUKKEN WE NIET GEWOON GELD BIJ?

101 slimme vragen
over economie en financiën

Lannoo

Voorwoord

Waarom zijn economie en financiën voor veel mensen Chinees?...11

Inleiding

- 1 Is economie meer dan saaie cijfers, droge definities en gecompliceerde grafieken? 14
- Hoe kun je dit boek lezen? 16
- Nog een extra hulpmiddel 17

DEEL 1 Mens

- 2 Zijn het zotten die werken?20
Meer dan een op de vier Belgen tussen 20 en 64 jaar werkt niet.
- 3 Waarom verdient niet iedereen hetzelfde loon?23
Een topverdiener krijgt gemiddeld vier keer meer dan iemand met een laag loon.
- 4 Verdienen vrouwen nog altijd minder dan mannen?25
Onze arbeidsmarkt discrimineert het vaakst op basis van leeftijd.
- 5 Waarom stijgt mijn loon?28
Op het einde van je loopbaan verdien je bijna dubbel zoveel als in het begin.
- 6 Wat staat er op mijn loonbriefje?30
We betalen nog steeds een 'tijdelijke crisisbijdrage' uit 1993.
- 7 Waarom zijn de lonen automatisch aan de index gekoppeld?33
België is een van de weinige landen waar dit nog bestaat.
- 8 Hoeveel van mijn loon geef ik aan de belastingen?35
Waarom je niet blij moet zijn als je geld terugkrijgt van de belastingen.
- 9 Is er nog veel zwartwerk?38
Waarom je het best oplet als je een vriend helpt te verbouwen.
- 10 Hoe kun je geld witwassen?40
Waarom een ex-minister van Financiën wekelijks kraslotjes kocht.
- 11 Waarom geven we niet gewoon iedereen een zak geld?.....43
Waar dat geld vandaan moet komen, is onduidelijk.
- 12 Kun je rijk worden door met de lotto te spelen?.....45
Kansspelen worden 'belasting op domheid' genoemd.
- 13 Waarom bewaar ik mijn geld het best niet onder mijn matras?...47
Maar een beetje cash in huis is toch verstandig.

14	Betalen we binnenkort nergens meer cash?	49
	<i>Zweden als gidsland, maar in omgekeerde richting</i>	
15	Waarom blijft het spaarboekje razend populair?	52
	<i>Het spaarboekje is nochtans een garantie op verlies.</i>	
16	Wat doe ik met mijn spaargeld?.....	54
	<i>Het spaargeld op je spaarrekening is na twintig jaar een kwart minder waard.</i>	
17	Wat is het verschil tussen een aandeel en een obligatie?	57
	<i>Waarom een goede portefeuille lijkt op een zeilboot.</i>	
18	Is beleggen iets voor mij?	59
	<i>Waarom deze vraag zinvol is.</i>	
19	Is hangmatbeleggen meer dan een hype?	62
	<i>Waarom de goedkope versie van fondsen erg populair is.</i>	
20	Wat is een beursindex?	65
	<i>Een beursindex vertelt niet alles.</i>	
21	Komt er nog een beurscrash?	67
	<i>De meest retorische vraag van dit boek.</i>	
22	Waarom is handelen met voorkennis verboden?	70
	<i>En waarom het ook vaak onbestraft blijft.</i>	
23	Is goud de gouden tip?	72
	<i>Waarom goud de kanarie in de koolmijn wordt genoemd.</i>	
24	Waarom kan ook jij in een financiële zeepbel trappen?	75
	<i>We hebben niet veel geleerd van de tulpenmanie in de 17de eeuw.</i>	
25	Wat maakt investeren in een coöperatie bijzonder?	77
	<i>De schaduw van Arco hangt nog altijd over coöperaties.</i>	
26	Waarom kopen we eigenlijk spullen die we niet nodig hebben? ...	80
	<i>Hoe psychologie onze economie draaiende houdt.</i>	
27	Waarvoor leen je geld?	82
	<i>Lenen tegen nul procent is niet altijd gratis.</i>	
28	Hoeveel schulden kun je hebben?	84
	<i>Over het verschil tussen goede schulden en slechte schulden.</i>	
29	Wat als ik mijn schulden niet meer kan terugbetalen?	87
	<i>Waarom je het best meteen ingrijpt.</i>	
30	Blijven de prijzen van huizen en appartementen stijgen?	89
	<i>De prijs van een woning is de voorbije vijftig jaar verdriedvoudigd.</i>	

31	Is een woning huren altijd slechter dan kopen?.....	92
	<i>Waarom discipline zo belangrijk is.</i>	
32	Kost een kind echt een huis?	94
	<i>Een 18-jarige kost bijna dubbel zoveel als een baby.</i>	
33	Hoeveel zakgeld geef je het best?.....	97
	<i>Waarom je kinderen dit antwoord misschien beter niet lezen.</i>	
34	Hoeveel kost een uitvaart?.....	99
	<i>Voor de belastingen kost een uitvaart forfaitair bijna 8000 euro.</i>	
35	Is erven te duur?	102
	<i>Dit is de moeilijkste vraag van ons boek.</i>	

DEEL 2 Onderneming

36	Wie is de baas in een bedrijf?	108
	<i>Waarom eigenlijk niemand baas is in een onderneming.</i>	
37	Waarom zijn sommige bedrijven succesvoller dan andere in dezelfde sector?.....	110
	<i>Slimmer werken is belangrijker dan harder werken.</i>	
38	Hoe komt de prijs van een product tot stand?	113
	<i>Maak kennis met de eeuwenoude wet van vraag en aanbod.</i>	
39	Waarom leiden hogere prijzen soms tot meer verkoop?	115
	<i>Velen kiezen de op een na goedkoopste wijn op de wijnkaart.</i>	
40	Wat doet een bedrijf met zijn winst?.....	118
	<i>Keuze te over, maar eerst moet er natuurlijk winst zijn.</i>	
41	Mag een bedrijf ook verlies maken?	120
	<i>Rode cijfers hoeven niet problematisch te zijn.</i>	
42	Waarom hebben sommige bedrijven zoveel macht?	123
	<i>Enkele megabedrijven bedreigen zelfs de democratie.</i>	
43	Wat gebeurt er als we de werkweek inkorten?.....	126
	<i>Enkele organisaties experimenteerden met een kortere werkweek met loonbehoud.</i>	
44	Verdwijnt de industrie uit België?	128
	<i>Steeds minder mensen werken in de industrie, maar de productie steeg de laatste dertig jaar.</i>	
45	Wat zou er gebeuren zonder banken?.....	130
	<i>Banken creëren meer dan 90 procent van het geld in de Europese economie.</i>	

46	Kan een bank vandaag nog failliet gaan?	133
	<i>De lessen uit de val van de grootste bank van het land.</i>	
47	Is mijn geld veilig bij de bank?	135
	<i>'Veilig' is niet hetzelfde als 'onfeilbaar'.</i>	
48	Waarom moet ik rente betalen als ik geld leen?	138
	<i>Het JKP is belangrijker dan de rente, maar weet jij wat JKP is?</i>	
49	Hoe werkt een kredietkaart?	140
	<i>Er is een belangrijk verschil tussen een kredietkaart en een debetkaart.</i>	
50	Wat zijn holdings?	143
	<i>Door één aandeel te kopen, koop je meteen een heel pakket aan investeringen.</i>	

DEEL 3 Overheid

51	Waarom betalen we belastingen?	148
	<i>Waarom Julius Caesar de Romeinse vrijgezellen belaste.</i>	
52	Wat is een rijkentaks?	150
	<i>Komt er een wereldwijde minimumbelasting van 2 procent op het vermogen van miljardairs?</i>	
53	Hoeveel belastinggeld gaat naar defensie?	153
	<i>Hoe de geopolitieke context dit een vraag voor dit boek maakt.</i>	
54	Hoeveel kost God ons?	155
	<i>Waarom we voor geloof betalen, ook als we niet geloven.</i>	
55	Waarom rijden bussen niet gratis?	157
	<i>Hoe de politiek worstelt met gratis openbaar vervoer.</i>	
56	Waarom vervangen we niet alle belastingen door één belastingtarief?	160
	<i>Vooraf Oost-Europese landen hebben een vlaktaks.</i>	
57	Wat maakt een postbus in Panama zo populair?	163
	<i>Waarom belastingontwijking en -ontduiking veel weg hebben van een waterbed.</i>	
58	Waarom betalen we belastingen als we iets kopen?	166
	<i>Nul procent btw op groenten en fruit klinkt goed, maar is complexer dan het lijkt.</i>	
59	Waarom betalen we socialezekerheidsbijdragen?	168
	<i>Er gaat steeds meer geld van de belastingen naar de sociale zekerheid.</i>	

- 60 Moeten rijken wel kindergeld krijgen? 171
Iedereen krijgt dezelfde basissteun. Wie minder heeft, krijgt er extra's bovenop.
- 61 Zal er straks nog genoeg geld zijn om mijn pensioen te betalen? .. 173
Het wettelijk pensioen bedraagt nu zowat de helft van het laatstverdiende nettoloon.
- 62 Hoeveel geld moet ik hebben als ik met pensioen ga? 176
In 80 procent van de gevallen is het wettelijk pensioen onvoldoende om het woonzorgcentrum te betalen.
- 63 Wat is een begroting?.....179
Waarom een restauranthouder soms beslist om te besparen op kaarsen.
- 64 Is een begrotingstekort slecht?181
In Duitsland bepaalt de grondwet dat de begroting in evenwicht moet zijn.
- 65 Hoe hoog mag de overheidsschuld zijn? 184
Waarom we een rentesneeuwbal absoluut moeten vermijden.
- 66 Kan een land failliet gaan? 186
Waarom Argentinië nog steeds als een onbetrouwbaar land wordt gezien.
- 67 Wat zijn ratings en wat doen ratingbureaus?.....189
Waarom ze nu en dan zelfs opduiken bij een regeringsvorming.
- 68 Hoe meten we de welvaart van een land? 192
Ook prostitutie en illegale drugsbandel tellen mee.
- 69 Hoe kunnen we onze welvaart vergroten?194
Productiviteit is misschien niet alles, maar op lange termijn bijna alles.

DEEL 4 Wereld

- 70 Is economische groei wenselijk?.....200
Volgens de ene het probleem, volgens de andere net de oplossing.
- 71 Wat is het verschil tussen een planeconomie en een markteconomie?.....203
Waarom onze economie is zoals ze is: zoals wij die willen.
- 72 Wat is staatskapitalisme?205
Hoe China een economische grootmacht werd en de wereldmarkt wil domineren.

73	Waarom gaat de economie niet crescendo omhoog?.....	208
	<i>'Reculer pour mieux sauter' is ook op de economie van toepassing.</i>	
74	Waarom wordt alles altijd duurder?	210
	<i>Waarom de prijs van papieren zakdoeken belangrijk is en die van katoenen zakdoeken niet.</i>	
75	Waarom is het goed als de prijzen wat stijgen?.....	213
	<i>Inflatie is de smeerolie van de economie.</i>	
76	Levert de Europese Unie iets op?.....	216
	<i>In maar 20 van de 27 eu-landen is de euro het wettelijke betaalmiddel.</i>	
77	Blijft de euro bestaan?.....	219
	<i>Hoe Griekenland leerde dat uit de euro stappen onbegonnen werk is.</i>	
78	Komt er ooit een wereldmunt?	221
	<i>Een one size fits all-aanpak zou waarschijnlijk niemand echt helpen.</i>	
79	Waarom bestaat geld?.....	224
	<i>Het Latijnse woord voor geld is afgeleid is van het woord voor vee.</i>	
80	Maakt geld gelukkig?	226
	<i>We zijn niet gelukkiger dan onze voorouders.</i>	
81	Waarom drukken we niet gewoon geld bij?	229
	<i>De centrale banken drukten de jongste jaren wereldwijd massaal geld bij.</i>	
82	Is de bitcoin een zeepbel?	231
	<i>Waarin cryptomunten overeenkomen met en verschillen van goud.</i>	
83	Wat zijn stablecoins?	234
	<i>Als bedrijven hun eigen munt mogen uitgeven, worden ze bankiers met alle risico's.</i>	
84	Wat doet een centrale bank?	236
	<i>Waar je de beste informatie over onze economie en financiën vindt. Gratis!</i>	
85	Wat doen het IMF en de Wereldbank?	239
	<i>Hun aanpak is lang niet onomstreden.</i>	
86	Wat gebeurt er in Davos en in de Bilderberggroep?	242
	<i>Hoe deze samenkomsten de complottheorieën voeden.</i>	
87	Waarom komen zoveel producten in de winkel uit andere landen?.....	244
	<i>Hoe de wereld kleiner werd.</i>	

88	Bedreigt de globalisering mijn baan?	247
	<i>Waarom niet iedereen evenveel voordeel heeft bij internationale handel.</i>	
89	Bedreigt artificiële intelligentie mijn baan?	249
	<i>Technologische vooruitgang vernietigt jobs, maar niet het werk.</i>	
90	Wie maakt mijn iPhone?	252
	<i>De onderdelen worden gemaakt door meer dan duizend bedrijven uit 28 landen.</i>	
91	Wat is een handelsoorlog?	255
	<i>Ook een oorlog zonder wapens maakt slachtoffers.</i>	
92	Wat is greenwashing?	258
	<i>Vijf tips om het te herkennen.</i>	
93	Wanneer ben je arm?	260
	<i>Waarom er volgens de Wereldbank bij ons geen armoede bestaat.</i>	
94	Hoe rijk is de rijkste mens? (En de rijkste Belg?)	263
	<i>De rijkste mens ter wereld is dertig keer rijker dan de rijkste Belg.</i>	
95	Neemt de ongelijkheid nu toe of af?	266
	<i>De 10 procent rijkste Belgische gezinnen bezitten meer dan de helft van het totale vermogen.</i>	
96	Waarom zijn wij rijker dan onze grootouders?	269
	<i>Hoe Amerikaanse dollars een belangrijke rol speelden in onze welvaart.</i>	
97	Waarom blijven sommige landen arm?	271
	<i>Geen enkele factor is zo vernietigend voor ontwikkeling als gewapende conflicten.</i>	
98	Waarom is de dollar de belangrijkste munt ter wereld?	274
	<i>En waarom dat misschien morgen niet meer zo is.</i>	
99	Waarom is de olieprijs zo belangrijk voor de economie?	277
	<i>Niet voor niets wordt olie het 'zwarte goud' genoemd.</i>	
100	Zijn economen het altijd eens met elkaar?	279
	<i>Veel hangt af van hoe je tegen het leven en samenleven aankijkt.</i>	

Nawoord

101	Ben jij een perfecte homo economicus?	282
	<i>Waarom wij dit boek schreven en we blij zijn dat jij het las.</i>	
	Register	285
	Over de auteurs	296

Voorwoord

Waarom zijn economie en financiën voor veel mensen Chinees?

Soms lijkt het met opzet ingewikkeld gemaakt.

*Vraag de man in de straat waar het leven om gaat
En het woord dat je hoort is geld*

De keizer van het Vlaamse lied, Will Tura, bezong al in 1993 de rol van geld in ons leven. Zijn lied *Geld* begint met:

*Vroeg leren sparen en centjes vergaren
Een varkentje vol geld
Op twaalfjaar een rekening
Verzekering kost geld*

Het vervolgt met:

*Het leven is duur en een overuur
Dat dubbel telt, 't is geld
Speel het spelletje mee en werk voor je pree
De kroon op het werk is geld*

Om er geen misverstand over te laten bestaan, herhaalt Will Tura nog een paar keer:

*Spaargeld, smeergeld, bibbergeld, zelfs liefdesgeld is geld
Drinkgeld, kijk- en luistergeld, zelfs maffiageld, 't is geld
Zakgeld, zwart geld, wisselgeld, belastingsgeld is geld
Straatgeld, showgeld, kindergeld, papieren geld, 't is geld
Een gouden raad: een noodzakelijk kwaad, 't is geld*

Geld is zeker niet alles in het leven. Sommige zaken zijn veel belangrijker en niet met geld te koop, zoals vriendschap, gezondheid, een vredevol leven. Maar geld is 'een noodzakelijk kwaad', zo luidt de 'gouden raad' van Will Tura. Zo is het ook: zonder geld kom je tegenwoordig nergens.

Toch geven veel mensen aan dat ze weinig snappen van geldzaken. Wat staat er precies op een loonstrook? Hoe knaagt inflatie aan je spaargeld? Wat is het verschil tussen een aandeel en een obligatie? Zelfs een hoofdredactioneel commentaar van een serieuze krant verwarde de Belgische staatsschuld met het begrotingstekort – een verschil van ongeveer 600 miljard euro. Net in een artikel over hoe belangrijk het is om de cijfers over de overheidsfinanciën correct weer te geven. Niemand hoeft zich dus te schamen als economie en financiën soms abracadabra lijken of als je de bal eens mislaat.

Waarom zijn economie en financiën voor veel mensen Chinees? Het jargon is zeker een grote drempel. Wat is recessie, stagflatie, dividend, om nog te zwijgen van solvabiliteit, liquiditeit of *sovereign debt*? Eerlijk gezegd lijkt het er ook op dat deze zaken soms met opzet ingewikkeld worden voorgesteld. Banken en verzekeringen, maar ook ondernemingen en overheden hebben er weleens voordeel bij dat niet iedereen alles goed begrijpt. Dan formuleren ze zaken doelbewust ingewikkeld in de befaamde kleine lettertjes van de contracten of begraven ze die juist in vuistdikke rapporten die toch niemand leest.

Op de schoolbanken komen economie en financiën ook nauwelijks aan bod. Je leert in de middelbare school wel hoe je de oppervlakte van een driehoek berekent. Nochtans zul je dat in de rest van je leven zelden of nooit hoeven te doen. Maar je leert niet hoe je je belastingbrief invult, hoe zinvol het is om aan pensioensparen te doen en wat de risico's zijn als je geld in bitcoins belegt. Dat is toch gek? Want geldzaken raken iedereen elke dag.

Vaak lijken economie en financiën een ver-van-mijn-bedshow. Waarom zou je je druk maken over een renteverhoging van de Europese Centrale Bank? Wat boeit het als aandelenkoersen stijgen of dalen? Wat heeft een handelsoorlog met jou te maken? Economie en financiën zijn helemaal niet zo ingewikkeld als ze lijken en al zeker geen ver-van-mijn-bedshow.

De rentebeslissingen van de Europese Centrale Bank bepalen bijvoorbeeld de rente van je hypotheek en de rente op je spaarboekje. Aandelenkoersen beïnvloeden je pensioensparen. Een handelsoorlog? Die kan de prijzen in de supermarkt opdrijven. Alles komt samen in jouw portemonnee. Zoals Will Tura al zong: 'Vraag de man in de straat waar het leven om gaat, en het woord dat je hoort is geld.'

Mensen zitten met heel veel vragen over economie en financiën. Het zijn nooit domme vragen, want zoals we allemaal weten, bestaan er geen domme vragen. Elke vraag is zinvol, omdat de antwoorden kunnen leiden tot meer kennis, begrip en inzicht. Toen we dit boek aankondigden, liet een fijne en verstandige collega bij een krant ons onmiddellijk weten: 'Ha, die titelvraag stelde mijn zoon deze week nog aan mij. Of eerder, hij stelde het vast: "Mama, als er te weinig geld is, is dat geen probleem, hé. We drukken gewoon bij." Ik wist niet hoe ik het moest beginnen uit te leggen aan de achtjarige. Het was zijn oplossing voor mensen in armoede.'

Niet alleen kinderen stellen zich vragen over economie en financiën, ook heel veel volwassenen. Slimme vragen, waarbij we vaak niet weten waar te beginnen om het antwoord te vinden. We hebben in dit boek 101 van die slimme vragen verzameld en beantwoorden ze allemaal. Kort, helder en zonder jargon. We leggen uit waarom deze onderwerpen belangrijk zijn voor jou, voor ons, voor iedereen.

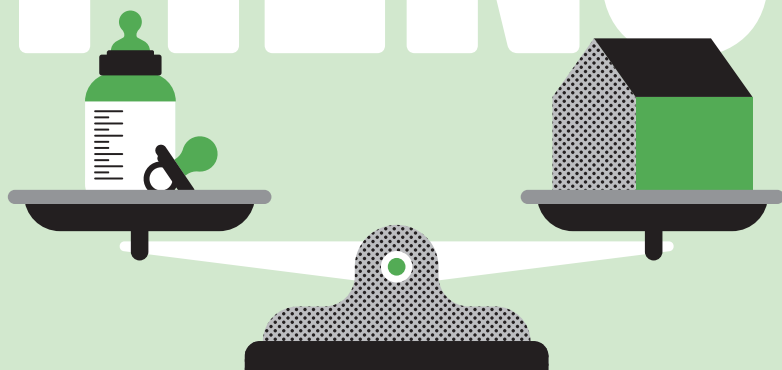
Weet je wat? Hoe meer je snapt van economie en financiën, hoe leuker het wordt. Het is niet alleen leerzaam, maar ook verrassend boeiend. Bovendien nog goed voor je portemonnee ook. Dus laten we die 'Chinese' muur rond geldzaken maar afbreken.

We wensen je niet alleen veel leer-, maar ook veel leesplezier!

Ewald Pironet en Michaël Van Droogenbroeck

DEEL 1

MENS

Bestaat er economie in de dierenwereld? Een intrigerende vraag, want het gedrag van sommige dieren doet denken aan onze economische systemen. Een eekhoorn die noten opslaat voor de winter lijkt op iemand die spaart voor later. Bijen verdelen taken tussen werksters, soldaten en koninginnen, vergelijkbaar met de taakverdeling volgens specialisatie op onze arbeidsmarkt. Op Bali stelen aapjes smartphones en zonnebrillen van tempelbezoekers, die ze alleen teruggeven voor voedsel. Is dat geen slimme ruilhandel?

Sommige gedragingen van dieren vertonen inderdaad verrassende gelijkenissen met wat wij kennen uit de economie in de mensenwereld. Volgens specialisten heeft dat dierlijke gedrag vooral te maken met hun instinct en niet met weloverwogen beslissingen. Het blijft ook beperkt tot kleine groepen of individuen: er is bij dieren geen sprake van een groot, complex economisch systeem zoals bij mensen. Of je dan van een economie in de dierenwereld kunt spreken? In elk geval gebruiken dieren geen geld of iets wat daarop lijkt. Er is dus zeker geen financiële dierenwereld.

Economie en financiën zijn dan ook typisch menselijk. Van jou en mij en van ons allen. In dit eerste deel beantwoorden we een reeks vragen over economie en financiën die ons direct aanbelangen. Zoals: zijn het zotten die werken? Waarom verdient niet iedereen hetzelfde loon? Kun je rijk worden van de lotto? Kost een kind echt een huis? En nog veel meer slimme vragen over de rol van de mens in de financieel-economische wereld.

Zijn het zotten die werken?

Meer dan een op de vier Belgen tussen 20 en 64 jaar werkt niet.

't Zijn zotten die werken

't Zijn zotten die werken

Ge wordt er nie rijk van

En ge wordt er zo muug van

Zo klonk een populaire Vlaamse meezinger uit de jaren zeventig. Toch zijn de meeste mensen ervan overtuigd dat je het best wel gaat werken. Ze zijn het eens met de 18de-eeuwse Franse schrijver Voltaire dat 'werken de mensen bevrijdt van drie rampen: verveling, ondeugd en armoede'. Maar is werken echt zo'n zegen? En waarom werkt niet iedereen?

Wie werkt, wordt beloond en krijgt daarvoor een **loon**. Daarmee betaal je je huis, boodschappen, kledij en doktersbezoeken. Als het even meezit, houd je geld over voor leuke dingen: een hobby, een etentje of een vakantie. Maar als je werkt, word je niet alleen beloond met geld. Werken brengt je ook in contact met anderen, zoals collega's en klanten. Het biedt een zekere structuur, want je staat op tijd op en hebt een vast ritme. Het geeft ook zin aan je leven. Je levert een bijdrage aan de samenleving: de loodgieter repareert lekkende kranen, de wegenarbeider legt fietspaden aan, de leerkracht leert kinderen lezen, de verpleegkundige helpt patiënten.

Kortom, werken is goed voor je en je wordt daartoe ook aangemoedigd. Bedrijven zijn trouwens niets zonder goede werknemers en doen dan ook hun best om ze te lokken. Ze bieden niet alleen een mooi loon, maar vaak ook extra's zoals een bedrijfsauto, meer vakantiedagen, een gezellige werksfeer of een laptop.

Ook de overheid wil dat zo veel mogelijk mensen werken. Waarom? Werkende mensen betalen belastingen, wat geld in de schatkist brengt. Wie werkt, heeft geen uitkering nodig. Zo bespaart de overheid ook nog eens geld. Dubbele winst! Daarom stimuleert de overheid werk met een

activeringsbeleid. Met een mix van wortel en stok, beloningen en sancties, zet ze mensen ertoe aan om te werken.

Maar bij de groep mensen op arbeidsleeftijd, tussen 20 en 64 jaar oud, werkt niet iedereen. Vele westerse landen streven ernaar dat tachtig op de honderd mensen in deze groep aan de slag zijn. Dan bedraagt de **werkzaamheidsgraad** 80 procent. Die '80' is maar een cijfer. Zoals zo vaak is er geen economische wet die zegt dat het absoluut 80 procent moet zijn. Al zouden we het best een werkzaamheidsgraad van rond de 80 procent halen zodat de overheid de toekomstige lasten kan dragen. Want als meer mensen werken, worden er meer belastingen betaald én moet de overheid minder uitgeven aan bijvoorbeeld werkloosheidsuitkering. Als meer mensen werken, is dat dus dubbele winst voor de overheid. Landen als Nederland, Duitsland en Zweden halen een werkzaamheidsgraad die iets hoger ligt dan 80 procent.

In België werkte in 2024 72 procent van deze groep, zo'n 4,9 miljoen mensen. Er zijn wel grote regionale verschillen: in Vlaanderen ligt de werkzaamheidsgraad met 77 procent een stuk hoger dan in Wallonië (67 procent) en Brussel (64 procent).

Als 72 procent van de Belgische bevolking tussen de 20 en 64 werkt, betekent dat ook dat 28 procent niet werkt. Ruim een op de vier mensen op arbeidsleeftijd is dus niet aan de slag. Het gaat in ons land om 1,9 miljoen mensen.

Slechts een klein gedeelte van die groep die niet werkt, is werkloos. In België zijn vijf op de honderd mensen op zoek naar werk, maar hebben ze dat nog niet gevonden. De **werkloosheidsgraad** bedraagt dus 5 procent, zo'n 350.000 mensen. Ook hier zijn er regionale verschillen: in Vlaanderen is de werkloosheidsgraad 3 procent, in Wallonië 7 procent en in Brussel 12 procent. De werkloosheidsgraad in Vlaanderen kan niet veel lager zakken, omdat er altijd **frictiewerkloosheid** is: mensen zijn soms even werkloos tussen twee jobs.

In ons land is dus 77 procent van de mensen aan het werk of op zoek naar werk. Dat is de **activiteitsgraad**.

De overige 23 procent van de mensen tussen 20 en 64 jaar werkt niet en is ook niet op zoek naar werk. Dus een op de vier mensen op arbeidsleeftijd in België heeft geen werk en solliciteert er ook niet naar. Het gaat

om 1,6 miljoen mensen. Dat zijn de niet-beroepsactieven of inactieven. De **inactiviteitsgraad** bedraagt dus 23 procent. De regionale verschillen zijn opnieuw groot: in Vlaanderen is de inactiviteitsgraad 20 procent, in Wallonië 29 procent en in Brussel 26 procent.

Wie zijn die mensen die niet werken en er ook niet naar op zoek zijn? De grootste groep zijn de **arbeidsongeschikten**. Zij hebben een handicap, een langdurige aandoening of een ziekte waardoor ze niet kunnen werken. Daarnaast heb je de **huisvrouwen en -mannen**. Zij kiezen ervoor om thuis te blijven, bijvoorbeeld om hun kinderen op te voeden. Deze groep wordt kleiner. Dan zijn er ook nog de **studenten**. Zodra zij hun studies hebben afgerond, zullen zij doorgaans op zoek gaan naar een job en behoren ze dus niet meer tot de inactieven. Tot slot zijn er nog de **(vervroegd) gepensioneerden**, dus mensen die voor hun 64ste op pensioen gingen. Studenten en gepensioneerden vormen een steeds grotere groep. Vaak werken zij toch (een beetje), om een centje bij te verdienen en soms ook gewoon omdat ze het fijn vinden om bezig te zijn.

Vaak wordt de vraag gesteld of werken wel financieel loont. Nu en dan hoor je zelfs dat werken minder loont dan niet werken. Dat klopt niet. Er werd voor verschillende gezinssituaties onderzocht wat het maandelijks oplevert om te gaan werken in vergelijking met wanneer je een **leefloon** of langdurig een werkloosheidsuitkering krijgt en bijna altijd krijg je netto minstens 500 euro meer als je gaat werken. Of dat verschil groot genoeg is, is voer voor discussie. In elk geval willen alle politieke partijen in ons land dat je netto meer overhoudt van je loon als je gaat werken. Overigens betekent niet werken, niet altijd niets doen. Heel wat mensen leveren onbetaald werk, zoals mantelzorgers of **vrijwilligers** in sportclubs, zorg, onderwijs en culturele organisaties. In België zijn er naar schatting 100.000 tot 150.000 voltijdse vrijwilligers. Zij vinden het zelfs niet zot om gratis de handen uit de mouwen te steken.

- Waarom stijgt mijn loon? (Vraag 5, p. 28)
- Wat staat er op mijn loonbriefje? (Vraag 6, p. 30)
- Waarom geven we niet gewoon iedereen een zak geld? (Vraag 11, p. 43)

VRAAG 3

Waarom verdient niet iedereen hetzelfde loon?

Een topverdiener krijgt gemiddeld vier keer meer dan iemand met een laag loon.

Wie werkt, krijgt een loon, tenzij je als vrijwilliger aan de slag bent en je inspanningen gratis verricht. Niet iedereen die werkt, krijgt evenveel loon. De meeste mensen vinden ook dat er een zeker **loonverschil** mag zijn. Zo verdienen mensen die langer hebben gestudeerd doorgaans meer dan iemand die zonder diploma de schoolbanken heeft verlaten. Maar ook tussen mensen met een vergelijkbare achtergrond zijn er verschillen. Een ongeschoolde werknemer die septische putten leegt, verdient meer dan een andere ongeschoolde werknemer, omdat septische putten legen onaangenaam werk is. Iemand die op hoge stellingen werkt, verdient meer omdat hij meer risico loopt. Ook wie in een ploegenstelsel werkt of steeds de nachtdienst doet, krijgt een hoger loon.

Naast de scholingsgraad kunnen nog andere zaken voor een loonverschil zorgen. Iemand die in zijn werk een grote verantwoordelijkheid draagt, bijvoorbeeld een CEO die beslist over de toekomst van 20.000 werknemers, krijgt een hoger salaris. Het loon stijgt ook met de leeftijd of beter gezegd met je **anciënniteit**, het aantal jaren dat je werkt en dus meer ervaring hebt. Waar je werkt, speelt ook een grote rol. In Brussel verdien je gemiddeld meer dan in Limburg of West-Vlaanderen, al is wonen in regio's met hogere lonen vaak ook duurder. Een hoger loon in Brussel kan dus opgeslokt worden door hoge huur of kosten voor levensonderhoud.

Als je voltijds werkt, krijg je natuurlijk ook een hoger loon dan als je minder uren klopt. Bij een groot bedrijf verdien je meestal meer dan in een kleine onderneming. Je hebt daar ook meer kans om carrière te maken en meer verantwoordelijkheid te krijgen, wat ook aanleiding geeft tot opslag. En in sommige bedrijfstakken, zoals de financiële wereld, farmacie of chemie, verdien je meer dan bijvoorbeeld in de textielsector.

Een ander paar mouwen is **loonongelijkheid**. Dan doen twee mensen in een bedrijf hetzelfde werk, maar krijgen toch niet hetzelfde betaald. Vrouwen verdienen vaak minder dan mannen, ook al hebben ze dezelfde opleiding genoten en doen ze hetzelfde werk. Er is dus een **loonkloof** tussen vrouwen en mannen.

Soms spreekt men ook over de loonkloof als men het heeft over het verschil tussen het loon van de meest en de minst verdienende werknemer binnen hetzelfde bedrijf, maar vaker wordt dit de **loonspanning** genoemd. Die kan erg verschillen van bedrijf tot bedrijf. Hoeveel die loonspanning dan precies bedraagt, blijft vaak onduidelijk, omdat het loon nog vaak een taboe is en weinig mensen erover praten.

Algemeen kan wel worden gezegd dat directeurs van grote ondernemingen bij ons de topverdieners zijn. Gemiddeld verdienen zij in 2022 volgens het Belgische statistiekbureau Statbel 11.772 euro bruto per maand. Dat is drie keer zoveel als het nationale mediaanloon (de helft verdient meer, de helft verdient minder) van 3728 euro bruto per maand. Het verzorgend personeel in kinderdagverblijven en crèches verdient gemiddeld het minste met 2567 euro bruto per maand, of pakweg een derde minder dan het nationale mediaanloon. Een directeur verdient dus gemiddeld vier keer zoveel als iemand die werkt in een kinderdagverblijf of crèche. In sommige bedrijven ligt de loonspanning ongetwijfeld nog hoger.

Dan zijn er nog de **superverdieners**, zoals topvoetballers, beroemde filmacteurs of CEO's van **multinationals**. Zij hebben een baan die zowat iedereen graag zou willen en ontvangen daarvoor toch een extreem hoge vergoeding. Volgens sommigen heeft dit alles te maken met talent en hard werken. Dat kan, maar is Kevin De Bruyne echt honderden keren beter dan een andere profvoetballer? Zijn Julia Roberts of Nicole Kidman zoveel betere actrices dan al die andere? Is de CEO van brouwer AB InBev echt zoveel beter dan al die andere bedrijfsleiders? Geluk zal ook wel een rol spelen: op het juiste moment op de juiste plaats de juiste mensen tegenkomen.

Natuurlijk moet zo'n superverdiener schitterende prestaties leveren. De films waarin Julia Roberts of Nicole Kidman meespelen moeten kassuccessen zijn en de CEO van een topbedrijf moet klinkende resultaten boeken. Anders is hun rijk snel uit. Dat De Bruyne, die ook een jaartje ouder wordt, na zijn transfer naar Napoli nog 'maar' een vierde verdient

dan bij Manchester City illustreert dit: als het iets minder dreigt te gaan, volgt snel **loonverlies**.

Wat ook nog meespeelt, is dat superverdieners vaak in heel de wereld geliefd zijn of gevraagd worden. Ze spelen dus op een wereldmarkt en daar gaat sowieso meer geld in om dan op een lokale markt. Vaak hebben de superverdieners ook nog individuele sponsor- of mediacontracten, voetballers bijvoorbeeld met sportmerken of actrices met luxemerken. Dat dikt hun inkomen nog extra aan.

- Verdienen vrouwen nog altijd minder dan mannen? (Vraag 4, p. 25)
- Neemt de ongelijkheid nu toe of af? (Vraag 95, p. 266)
- Waarom zijn wij rijker dan onze grootouders? (Vraag 96, p. 269)

VRAAG 4

Verdienen vrouwen nog altijd minder dan mannen?

Onze arbeidsmarkt discrimineert het vaakst op basis van leeftijd.

Tot voor enkele jaren was het ondubbelzinnige antwoord op de vraag of vrouwen minder verdienen dan mannen: ja. Maar dat verschil wordt steeds kleiner en staat op het punt te verdwijnen. Tien jaar geleden verdienden vrouwen gemiddeld nog bijna 8 procent minder per uur dan hun mannelijke collega's. De **genderloonkloof** bedroeg toen dus bijna 8 procent. In 2023 was die kloof volgens Europees statistiekbureau Eurostat verminderd tot 0,7 procent. In ons land staan de vrouwen dus op het punt om gemiddeld evenveel te verdienen als de mannen. Eindelijk.

Met een genderloonkloof van 0,7 procent is België een van de best presterende landen. Alleen Luxemburg doet het beter. In onze andere buurlanden is de genderloonkloof veel groter: in Frankrijk 12 procent, in

EWALD PIRONET (*1961) studeerde moderne geschiedenis. Hij publiceerde sinds zijn studententijd in allerlei dag- en weekbladen, van *Het Belang van Limburg* over *Knack Weekend* tot *Vrij Nederland*. In 1986 begon hij zijn voltijdse journalistieke carrière bij de Nederlandse krant *NRC Handelsblad*. Daarna werd hij redacteur bij het financieel-economische magazine *Trends*. Van 1992 tot 2007 werkte hij bij de krant *De (Financieel Economische) Tijd*, vanaf 1999 als adjunct-hoofdredacteur. Nu is hij redacteur bij *Knack*. Eerst als adjunct-hoofdredacteur en vervolgens als senior writer schrijft hij er vooral over economie en financiën. In 2010 ontving hij de Dexia Persprijs. Aan de VUB doceerde hij het vak 'financieel-economische berichtgeving' aan toekomstige journalisten.

MICHAËL VAN DROOGENBROECK (*1978) studeerde sociologie en werkte daarna als wetenschappelijk medewerker. Hij doceerde ook het vak 'economische sociologie'. In 2005 begon hij te werken als journalist op de tv-nieuwsdienst van de VRT, de Vlaamse openbare omroep. Voor *Terzake* en daarna voor *Het Journaal* volgde hij eerst het politieke nieuws, om zich vanaf de bankencrisis in 2008 vooral te specialiseren in het economische en financiële nieuws. Voor Canvas maakte hij de reportagereeksen *Econosbock 2.0* en *De val: 10 jaar na de crisis*. Hij presenteerde ook *De Ochtend* op Radio 1 en deed op zaterdagochtend politieke interviews in *Het Ontbijt*. Sinds 2025 presenteert hij ook *De Zevende Dag* op VRT Eén.

www.lannoo.com

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

Auteursfoto achterplat: Damon De Backer, 2025
Vormgeving: Koen Surmont, windwaait.be

© Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2025 en Ewald Pironet,
Michaël Van Droogenbroeck
D/2025/45/511 | ISBN 9789401414401 | NUR 781

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave zijn uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.